

Obraćanje visokog predstavnika Valentina Inzka Vijeću sigurnosti UN-a

Vrijedi izgovorena riječ.

Gospodine predsjedavajući, uvaženi članovi Vijeća,

Prije nego što počnem svoje izlaganje, želio bih napomenuti da nekoliko zemalja srednje Evrope trenutno obilježava stogodišnjicu njihovog modernog postojanja, uključujući Poljsku, Češku, Slovačku i druge.

Moja domovina, Austrija, će ovaj datum obilježiti u sljedeći ponedjeljak, na svečanoj ceremoniji koja će se održati u državnoj operi. Prije samo dva dana, predsjednici Macron i Steinmeier obilježili su kraj Prvog svjetskog rata koji je počeo pucnjima u Sarajevu, u junu 1914. godine.

Francuska i Njemačka koje su se nekada činile vječitim neprijateljima sada su među zemljama koje čine glavnu okosnicu Evropske unije. Ovo je lekcija za građane Zapadnog Balkana, koja kaže da se to može postići, da se može postići dugotrajan mir i da je pomirenje moguće.

Zemlje Zapadnog Balkana trebale bi primijeniti njemačko-francuske ideje o zajedničkim udžbenicima istorije, programima razmjene studenata, zajedničkim sjednicama vlada susjednih zemalja i zajedničkim televizijskim programom, kao što je francusko-njemački kanal Arte. Takav program bi se mogao zvati

“Arte Balkan”.

* * *

Dame i gospodo,

Glavni politički događaj koji je obilježio proteklih šest mjeseci u Bosni i Hercegovini bili su opći izbori održani 7. oktobra.

Iako su međunarodni posmatrači definirali da je izbore obilježio “istinski takmičarski duh”, tokom prethodnih mjeseci došlo je do zabrinjavajuće eskalacije retorike u javnom diskursu kojom se pozivalo na podjele, uključujući i govor mržnje i zastrašivanje birača.

Nadalje, period koji je uslijedio odmah nakon izbora obilježile su pritužbe o neregularnostima tokom izbora. Povjerenje javnosti u integritet izbornog sistema je na najnižoj do sada zabilježenoj razini i nove vlasti moraju gledati na vraćanje ovog povjerenja, putem značajnih poboljšanja i osiguranja bolje transparentnosti, kao na prioritet koji se mora hitno rješavati.

* * *

U pogledu onog što predstoji, objavljivanje konačnih, potvrđenih izbornih rezultata očekuje se danas, nakon čega će uslijediti period formiranja skupština i vlada.

Općenito, vodeće političke stranke, utemeljene na etničkim principima, čini se dobile su najveće povjerenje birača, iako su u Federaciji pojedine multietničke stranke znatno poboljšale svoj izborni rezultat u odnosu na prethodne izbore. S obzirom da ni jedna politička stranka nije osvojila jasnu većinu, prerano je da se spekulira kakve će se koalicije na kraju formirati na različitim nivoima vlasti.

* * *

Iako proces formiranja skupština i vlada tek počinje, budući članovi Predsjedništva BiH već su poznati: Šefik Džaferović (SDA), Željko Komšić (DF) i Milorad Dodik (SNSD).

Pobjeda gospodina Komšića nad dosadašnjim hrvatskim članom Predsjedništva Draganom Čovićem doveo je do situacije u kojoj je nekoliko zvaničnika iz HDZ BiH i susjedne Hrvatske izbore proglasilo nelegitimnim pa čak i nezakonitim i antidejtonskim, uprkos činjenici da su provedeni prema istim pravilima koja su se primjenjivala i tokom svih prethodnih izbora.

Dok neki imaju politički cilj da mijenjaju postojeći sistem, to se ne može koristiti za negiranje zakonitosti procesa koji se odvijao u skladu sa zakonom i Mirovnim sporazumom; niti se može zloupotrijebiti kako bi se opravdali budući bojkoti i blokade.

Izbor gospodina Dodika za srpskog člana Predsjedništva BiH je također pokrenuo neka pitanja, imajući u vidu njegove ranije brojne istupe protiv države BiH. Uz to, od izbora, dao je i neke provokativne izjave u javnosti o zastavi BiH i polaganju zakletve.

Bez obzira na to, čvrsto sam uvjeren da nije korisno ili ispravno procjenjivati nove članove Predsjedništva prije nego što stupe na dužnost. Pred njima su krupni izazovi, a ja sam spreman da ne sumnjam unaprijed u njihovu mogućnost i spremnost da, kako se od njih očekuje na osnovu zakletve koju polažu: *"...poštuju Ustav Bosne i Hercegovine, u cijelosti provode Opći okvirni sporazum za mir i njegove anekse, štite i promoviraju ljudska prava i osnovne slobode, i štite interese i ravnopravnost svih naroda i građana."*

* * *

Dame i gospodo,

Uprkos kompleksnom okruženju, integracija s Evropskom unijom je tokom proteklih šest mjeseci i dalje bila svijetla tačka

političke scene. Ovo je jedna od oblasti gdje lideri, koji često imaju različite vizije, mogu pronaći zajednički jezik.

U tom smislu, vrijedi naglasiti da nakon dostavljanja odgovora na početnih 3.300 pitanja iz Upitnika Evropske komisije tokom prethodnog perioda od šest mjeseci o kojem sam prošli put izvještavao, organi vlasti BiH sada pripremaju odgovore na oko 650 dodatnih pitanja koja su im dostavljena u junu.

* * *

Uprkos dobrim vijestima, druga dešavanja u posljednjih nekoliko mjeseci pokazala su ozbiljne nedostatke u vladavini prava.

Kao što sam i ranije izvještavao, nepoštivanje pravosnažnih odluka pravosudnih organa i dalje predstavlja problem. To se vidi i u upornom neprovođenju odluke Ustavnog suda BiH u predmetu Ljubić, dok lokalni izbori u Mostaru nisu održani od 2008. godine zbog još jedne neprovedene odluke Ustavnog suda BiH.

U tom smislu, moram skrenuti pažnju na činjenicu da vlasti još od 2009. godine nisu provele odluke Evropskog suda za ljudska prava u predmetu "Sejdić i Finci" i srodnim predmetima, ostavljajući tako prostor za tešku diskriminaciju protiv nekih građana koji su onemogućeni da se kandidiraju za javnu funkciju u Predsjedništvu BiH i Domu naroda.

Slično tome, niz kantona u Federaciji još uvijek nije ispunio zakonsku obavezu da usklade svoje ustave sa entitetskim ustavom i osiguraju punu jednakost Srba kao konstitutivnog naroda. To je neprihvatljivo.

* * *

Osim neprovođenja sudskih odluka, BiH se također suočava sa dubokim razočarenjem javnosti kada je riječ o naizgled upitnoj sposobnost krivičnog pravnog sistema da se pozabavi korupcijom i

riješi problem organiziranog kriminala.

Na primjer, u Banja Luci, već duže od sedam mjeseci traju svakodnevni javni protesti, uključujući i demonstracije desetina hiljada građana u danima prije izbora, potaknutim onim što aktivisti opisuju kao vladino zataškavanje istine u slučaju sumnjive smrti Davida Dragičevića u martu. Slučaj ovog mladog studenta mora se pod hitno riješiti, i ja ću nastaviti izvještavati o ovom slučaju.

Ovaj, kao i sličan slučaj u Sarajevu, izazvali su ogorčenje javnosti, a to, nažalost, nisu jedini takvi slučajevi. Oni su simptomatični za postojeće stanje vladavine prava, kao i za suštinsko razočarenje među građanima kada je u pitanju vladavina prava.

* * *

Dame i gospodo,

Osim izbora, još jedno važno političko pitanje u posljednjih šest mjeseci predstavlja dramatičan porast broja migranata koji dolaze u BiH i odgovor vlasti na to. Zadnjih godina nije zabilježen tako dramatičan broj migranata.

Imajući u vidu kompleksnu ustavnu strukturu BiH i unutarnje političke tenzije, moramo biti svjesni da bi se ovo pitanje moglo pogoršati na više načina: kao humanitarna kriza, sa sigurnosnog stanovišta, i u smislu političke stabilnosti zemlje.

* * *

Nažalost, u periodu koji pokriva ovaj izvještaj i dalje na svim stranama vidimo tendenciju da neki političari negiraju ili relativiziraju ratne zločine pa čak i veličaju ratne zločince.

U tom smislu, imajući u vidu činjenicu da su dva međunarodna suda potvrdila da je u Srebrenici počinjen genocid, smatram da

je to što je Vlada RS poništila svoj raniji izvještaj iz 2004. godine, kojim je zvanično priznato učešće vojnih i policijskih snaga u događajima iz jula 1995. godine, veliki korak unazad za pomirenje.

Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), koji je ovo tijelo uspostavilo prije 25 godina, 1993., ocijenilo je da se dogodio genocid, i ta ocjena MKSJ se sada dovodi u pitanje.

To je u kontrastu sa susjednom Srbijom, čiji je parlament 2010. godine usvojio istorijsku deklaraciju kojom je osudio zločine počinjene u Srebrenici – deklaraciju koja je i dalje, nepromijenjena, na snazi.

* * *

Dame i gospodo,

U konačnici, želio bih dati nekoliko preporuka novim vlastima u BiH, ali i široj međunarodnoj zajednici da ih podrži u tome.

- Prvo, moraju se odmah poduzeti mjere da se ojača vladavina prava;
- Drugo, mora se podržati i jačati funkcionalnost i nezavisnost, kao i stabilnost zvaničnih institucija;
- Treće, treba pokrenuti ekonomski razvoj;
- I konačno, te reforme moraju se provesti što hitnije imajući u vidu ogroman broj mladih ljudi koji odlaze iz BiH – između 20 i 30 hiljada svake godine.

Uprkos činjenici da mnoge vodeće stranke nisu uključile ova pitanja u svoje predizborne platforme, nakon što stupe na vlast neće ih moći ignorirati.

Oni koji članstvo u EU ističu kao svoj cilj moraće naći kompromise, podržati funkcionalnost institucija i ubrzati tempo reformi.

Najbolji način da mi kao međunarodna zajednica podržimo građane Bosne i Hercegovine je da promoviramo viziju zemlje

koja je svjesna da će njena integracija u evroatlantske strukture i od lidera zahtijevati da rade na integraciji njenih naroda.

Nakon izbora, politički lideri BiH imaju priliku za novi početak – novi početak za zemlju, za entitete, za kantone, ali prije svega za svoje izvanredne građane. Treba da je iskoriste tako da poboljšaju živote svojih građana.

Hvala.